

ఆవాల నుంచి నూనె తీసే క్రమంలో నిమగ్నమై ఉన్న మహిళా పారిశ్రామికులు

స్థిరమైన జీవనోపాధికి మార్గం - సేవల్లో సరికొత్త విలువల ఆవిష్కరణ

కులస్వామి జగన్నాథ్ జెనా

పంటలను ఉత్పత్తి చేసే రైతన్నల సమూహంగా – ఫార్మర్ ప్రొడ్యూసర్స్ కంపెనీ – సమైక్యంగా సంఘటితమైన కోరాపుట్ జిల్లా (ఒడిశా) మహిళా రైతులు తమ తోటల్లో పండించిన ఉత్పత్తులకు నాణ్యమైన మార్కెటింగ్ సదుపాయాలు సాధించేందుకు, వాటికి మార్కెట్‌లో మరింత విలువను సంపాదించుకునేందుకు ప్రాసెసింగ్‌తో సహా అనేక చర్యలు స్వయంగా చేపడుతున్నారు. పంట చేనుల్లో పండించే దశ నుంచి మార్కెట్‌లో విక్రయించుకునే వరకు మేలు రకం నిర్వహణ పద్ధతులను అనుసరిస్తూ తమ ఆదాయాన్ని గణనీయంగా పెంచుకుంటున్నారు. ఆ ప్రయత్నంలో బేరసారాలలో సమర్థవంతమైన శక్తియుక్తుల్ని ప్రదర్శిస్తున్నారు. అదే సమయంలో వారిలో ఆశలు, ఆశయాలు, లక్ష్యాలు రోజురోజుకీ పైకి ఇంకా పైకి ఎగబాకుతున్నాయి.

ఒడిశా రాష్ట్రంలోని కోరాపుట్ జిల్లాలోని దస్మంత్‌పూర్ బ్లాక్‌లో చాలాకాలంగా వరి, చిరుధాన్యాలు, మొక్కజొన్న, గడ్డి నువ్వులు (niger) పంటలను సాగు చేయడం సంప్రదాయంగా సాగుతున్నది. మరీ ముఖ్యంగా ఖరీఫ్ పంటకాలంలో నీటి సాగు ఎక్కువగా ఉంటుంది. ఎత్తుపల్లాలతో ఉండే పొలాలు, వాటిలో భూసారం చాలా తక్కువ. సరైన సాగునీటి సదుపాయాలు ఉండవు. ఫలితంగా ఏడాది కాలంలో ఒక్క పంట సాగుచేస్తే అదే గొప్ప. అదీ అక్కడి రైతన్నల దుస్థితి. సేంద్రీయ సాగు పద్ధతులపై వారికి సరైన అవగాహన కల్పించే వారు లేరు. కేవలం

> సేంద్రీయ సేద్యం వైపు 1850 కుటుంబాలు ఆసక్తి చూపించాయి. 2115 ఎకరాల్లో సేంద్రీయ ఆహార పదార్థాలు పండించేందుకు ముందుకు వచ్చాయి. ఫలితంగా హెక్టారుకు వచ్చే దిగుబడి 5 నుంచి 10 శాతం వరకు అధికంగా సాధ్యమైంది.

మహిళా రైతులు పండించిన మేలిరకం వసుపు

సంప్రదాయంగా వాడుకలో ఉన్న విధానాలనే అనుసరించి సాగు చేస్తున్న కష్టజీవులు వారు. వారి కష్టానికి తగిన దిగుబడి వచ్చేది కాదు. తక్కువ దిగుబడులు వస్తున్న కారణంగా బేరసారాల్లో వారు ఎప్పుడూ నిలబడలేక మోసపోతూనే ఉండేవారు. ఫలితంగా వారికి అందే రాబడి కూడా చాలా తక్కువ. చేతికి అందిన కొద్దిపాటి ఆదాయంతో బతకలేక మెరుగైన ప్రత్యామ్నాయ ఉపాధులను వెతుక్కుంటూ దూరప్రాంతాలకు వలసపోవడం వారికి తప్పనిసరిగా మారింది.

ఆ పరిస్థితులలో అగ్రగామి అనే స్వచ్ఛంద సంస్థ వారికి ఎదురవుతున్న సవాళ్లను ఎదుర్కోవడంలో చేయూత ఇచ్చేందుకు ముందుకు వచ్చింది. వారి జీవనోపాధిని వారు నివసించే ప్రాంతాలలోనే మెరుగైన రూపంలో సమకూర్చేందుకు నడుంబిగించింది. అందుకోసం రైతులను సంఘటితం చేసి ఉత్పత్తిదారులైన రైతులనే భాగస్వాములుగా చేసేందుకు చొరవ తీసుకుంది. నిధులు అందించే కేకేవిస్, నబార్డ్ సంస్థలతో పాటు ఒడిశా ప్రభుత్వ సహకారంతో అగ్రగామి సంస్థ సుస్థిరమైన జీవనోపాధులను సమకూర్చేందుకు ఒక కార్యక్రమం చేపట్టింది. గడచిన పదేండ్ల కాలంలో కోరాపుట్ జిల్లాలోని బడుగు, బలహీన వర్గాలకు చెందిన 4500 రైతు కుటుంబాలను, మహిళా రైతులను పర్యావరణ అనుకూల సేద్యం చేపట్టేలా ప్రోత్సహించగలిగింది.

ఫార్మర్ ప్రొడ్యూసర్స్ కంపెనీ – ఒక ఉదాహరణ

దస్మాన్‌పూర్ జీడిపప్పు అభివృద్ధి, ప్రాసెసింగ్, మార్కెటింగ్ ప్రొడ్యూసర్ కంపెనీ లిమిటెడ్ (DCDPMPCL) అనేది అగ్రగామి ఆధ్వర్యంలో ఏర్పాటు చేసారు. అందులో రైతులు, మహిళా మండలి సభ్యులు భాగస్థులయ్యారు. రైతులకు గిట్టుబాటు ధరలను సంపాదించే కృషిలో ఈ విధంగా 87 గ్రామాలకు చెందిన వీరంతా చేతులు కలిపారు. ఆర్థికంగానూ, సామాజికంగానూ వెనుకబడిన రైతులను, మహిళలను ఈ కంపెనీ సంఘటితం చేసింది. వారిలో పారిశ్రామికవేత్తలుగా ఎదగాలనే ఆలోచన రేకెత్తించింది. వారి శక్తియుక్తుల్ని సరైన మార్గంలో నడిపించి వారిని లాభార్జన దిశగా నడిపించింది. ఈ కంపెనీ 2016 మేలో ఏర్పాటైంది. అందులో 2050 మంది అభివృద్ధి ఆశించే రైతులు సభ్యత్వం తీసుకున్నారు. వారంతా 87 రైతు-ఉత్పత్తిదారుల గ్రూపులకు చెందిన వారు. (వాటిలో 37 ఉదయన్ వికాస్ సమితి విభాగాలు కాగా 50 మహిళా మండలులు)

ఇప్పుడు ఉదయన్ వికాస్ సమితి రూపంలోనూ, మహిళా మండలి రూపంలోనూ ఉన్న సభ్యులందరూ కూడా 2009-2011 మధ్య గ్రామ స్థాయి గ్రూపులుగా ఏర్పడ్డారు. వారు తమ పొదుపు మొత్తాలను జమచేసి, అవసరమైన సభ్యులకు రుణాలు ఇస్తూ పరస్పరం సహాయం అందించుకునేవారు. క్రమంగా వారంతా తోటల పెంపకం, పంటల సాగు పనులు చేపట్టడం మొదలుపెట్టారు. జీడిపప్పు, పసుపు, నూనె గింజలు, పప్పుధాన్యాలు, మామిడి తోటలు, కర్ర పెండలం (tapioca) , కొండ చీపుళ్లు (hill broom) ఇంకా చిరుధాన్యాలు సాగుచేయడం ప్రారంభించారు.

ఈ కంపెనీ ప్రధాన లక్ష్యం ఏమిటంటే ఉత్పత్తిని అధికం చేయడం. అందులో భాగంగా ఉత్తమ పద్ధతులను తోటల పెంపకందారులు అనుసరించేలా ప్రోత్సహించడం. డిసెంబర్ 2017 నాటికి 1850 కుటుంబాలు 2115 ఎకరాల్లో సేంద్రీయ సేద్యం ప్రారంభించాయి. ఉత్పత్తి దాదాపు 5 నుంచి 10 శాతం అధికంగా లభించడం ప్రారంభమైంది.

క్షేత్రస్థాయిలోనే స్థానిక విక్రేతలు

స్వయంసమృద్ధి దిశగా మహిళలు అడుగులేస్తున్న చోట!

ఒడిశా రాష్ట్రంలోని గిరిజన ప్రాంతాల్లో కొండ చీపుళ్లు తయారు చేసేందుకు ఉపయోగపడే గడ్డి విస్తృతంగా పెరుగుతుంది. రాయగడ అటవీ రేంజిలోని పర్యావరణం, వాతావరణం కూడా వీటి పెంపకానికి అనువుగా ఉంటాయి. అవి చాలా నాణ్యమైనవి కూడా. అందువల్ల ఇక్కడి ప్రజలు వీటి సేకరణ, తయారీ, అమ్మకాలపైనే ఆధారపడి జీవనం సాగిస్తుంటారు. ఈ రకమైన చీపుళ్లకు ఉన్న గిరాకీని గమనిస్తే ఏడాదిలో కొంత భాగం పూర్తిగా ఈ కొండ చీపుళ్ల సేకరణ విక్రయాలపైనే వారి జీవితాలు సాగుతూ ఉంటాయి. వారికి ఇది నిలకడ అయిన ఆదాయం సమకూర్చిపెట్టే మార్గంగా విస్తరిస్తోంది.

అమ్మ సంఘటన్ పేరుతో ఒక మహిళా సమాఖ్య 1982లో రిజిస్టరైంది. రాయగడ జిల్లా కాశీపూర్ బ్లాక్‌లోని 1225 మంది మహిళల సంఘటిత శక్తి ఇది. ముడి సరుకు సేకరణ, ప్రాసెసింగ్, సిద్ధం చేసిన సరుకును భద్రపరచడం, మార్కెట్‌లో విక్రయించడం వంటి కార్యకలాపాలను ఈ సమాఖ్య నిర్వహిస్తుంది. ప్రాసెసింగ్ చాలా సార్లు చేయాల్సి ఉంటుంది. సేకరించిన ముడి సరుకును కేంద్ర వేర్ హౌస్‌కు చేరుస్తారు. అక్కడే దాని ప్రాసెసింగ్ జరుగుతుంది. అయిదేండ్ల వ్యవధిలో 312 క్వింటాళ్ల నుంచి 411 క్వింటాళ్లకు చేరింది. ఫలితంగా ఇదే వ్యవధిలో టర్నోవర్ రూ.12,50,000 నుంచి రూ. 17,20,000కు చేరింది. వచ్చిన లాభాలను అందరూ సమానంగా పంచుకుంటారు. ఈ రకంగా ఈ మహిళలు స్వయంసమృద్ధి సాధించగలిగారు.

అంటుకట్టిన నారుమొక్కల వాడకాన్ని, పిట్ కంపోస్టు, వెర్మి కంపోస్టు, ఆకు అలములతో తయారు చేసిన సేంద్రీయ ఎరువులను ఉపయోగించడాన్ని ప్రోత్సహించారు. అంతేకాకుండా ఆకు అలములను కప్పడం, గుండ్రంగా ఉండే రింగుల రూపంలో ఎరువుల తయారీ, పిచ్చర్ ఇరిగేషన్ వంటి విధానాలను అనుసరించేలా చూశారు. వీటి విషయంలో అవసరమైన శిక్షణ ఇవ్వడమే కాకుండా వాటి ఉపయోగాలను ప్రదర్శనల రూపంలో చూపించారు. వాటిని అమలుచేస్తున్న ఇతర ప్రాంతాల క్షేత్రాలను వారిని తీసుకెళ్లి అనుభవంతో పాటు అవగాహన కలిగించారు. ఫలితంగా 56 గ్రామాలలోని 1275 మంది రైతులు తమ పొలాల్లో జీడి తోటలను పెంచడం మొదలుపెట్టారు. ఒక్కో చెట్టు నుంచి వారికి 5 నుంచి 7 కిలోల వరకు దిగుబడి లభించింది. ఇదే విధంగా 53 గ్రామాలకు చెందిన 1109 మంది రైతులు మామిడి తోటలు పెంచారు. వారికి ఒక్కో చెట్టు నుంచి 12 నుంచి 15 కిలోల వరకు దిగుబడి వచ్చింది. ఇన్‌పుట్ సరఫరా చేసే సేంద్రీయ పద్ధతుల్లో పండించిన మామిడి కాయలు కొనుగోలు చేస్తారు. ఒడిశా రాష్ట్ర జీడిపప్పు అభివృద్ధి సంస్థ (OSCDCL) అగ్రో సర్వీస్ సెంటర్, ఉత్కళ్ విత్తనాలు, నర్సరీ సంస్థలతో సమన్వయం చేసుకుంటూ ముందుకు సాగుతోంది.

కొండచీపురు పెంపకంను 58 గ్రామాలకు చెందిన 1250 మంది రైతులు చేపడుతున్నారు. గతంలో ఆక్రమిత భూములపై వీటిని పెంచేవారు. ఇప్పుడు దీనిని సొంత భూముల్లోనూ, ఉమ్మడి

కొండ చీపుళ్ల నాణ్యతను పరిశీలిస్తున్న వినియోగదారుడు

గిరిజన కుటుంబాలకు జీడి తోటల పెంపకం వల్ల ఆదాయం పెరగడమే కాకుండా లాభాలు వస్తున్నాయి.

భూముల్లోనూ కూడా ఒక క్రమ పద్ధతిలో సాగుచేస్తున్నారు. మెళుకువలు ఇప్పుడు నేర్చుకున్నారు. మేలైన పద్ధతులు అనుసరిస్తున్నారు. ప్రాసెసింగ్ సదుపాయాలు, చీపుళ్లకు మరింత విలువ కలిగించే విధానాలు తెలుసుకున్నారు. ఫలితంగా ఎకరా భూమిలో 400 నుంచి 450 కిలోలు పెంచడం సాధ్యమవుతోంది.

ఇదే విధంగా పసుపు సాగును 6 గ్రామాలకు చెందిన 79 మంది రైతులు చేపట్టారు. ప్రాసెసింగ్, అదనపు విలువలను సమకూర్చేందుకు వీరు ఎలాంటి సమష్టి కృషి చేసేవారు కాదు. అందుకు శాస్త్రీయ పద్ధతులపై అవగాహన లేకపోవడం ముఖ్యమైన కారణం. దిగుబడి ఎకరాకు 10000 నుంచి 12000 కిలోల వరకు ఉండేది. ఇప్పుడు 32 గ్రామాలకు చెందిన 407 మంది రైతులు పసుపు సాగులోకి వచ్చారు. వారు అనుసరించిన ఉత్తమ పద్ధతుల కారణంగా దిగుబడి 18000 నుంచి 22000 కిలోల వరకు ఎకరాకు వస్తోంది. సేకరణ, ప్రాసెసింగ్, విలువల చేర్పు ఇప్పుడు వారికి అందుబాటుకు వచ్చింది.

అదనపు విలువలు – మార్కెటింగ్

ప్రాసెసింగ్ విధానాలపైనా, విలువ పెంపు విధానాలపైనా పూర్తి శిక్షణ పొందిన ఈ ఫార్మర్స్ ప్రొడ్యూసర్స్ కంపెనీ ఇప్పుడు వాటిని అమలుచేసి తమ ఉత్పత్తులను మరింత విలువలను

టేబుల్ 1 – అదనపు విలువ చేర్చిన ఉత్పాదనలు

క్రమ సంఖ్య	ఉత్పాదన	అదనపు విలువ	స్థానికంగా బ్రాండ్ పేరు	నిర్వహణ
1	జీడిపండ్లు	జీడిపప్పుగా మార్పు	దస్మాన్‌పూర్ కాష్యూనట్	కంపెనీకి చెందిన రైతు గ్రూపు
2	మామిడి	పచ్చళ్లు, అమ్‌చూర్ (మామిడి పొడర్) తాండ్ర వంచి మాంగో కేక్	దస్మాన్‌పూర్ పికిల్స్ (పచ్చళ్లు)	పై గ్రూపు
3	కొండ చీపురు	చీపుళ్లు	అమ్మా హోల్డీ	కంపెనీ- మహిళా మండళ్లు
4	పసుపు	పసుపు పొడి	శ్రద్ధా	కంపెనీ - మహిళా మండళ్లు

సమకూర్చడంలో విజయం సాధించగలుగుతున్నాయి. (టేబుల్ 1 చూడవచ్చు). వరి ఉత్పత్తులకు స్థానికంగా ప్రత్యేకమైన గుర్తింపు సాధించేందుకు బ్రాండ్ రూపకల్పన కూడా చేశారు. మామిడి, జీడిపప్పు వంటి వాటికి విలువను పెంచే ప్రయత్నాలను ఈ కంపెనీకి అనుబంధంగా ఉండే వ్యాపార బృందాలు చేపట్టాయి. మహిళా మండలి సభ్యులు కొండ చీపుళ్లు, పసుపు ఉత్పాదనలకు విలువలు తెచ్చేందుకు కృషి చేస్తున్నాయి.

ఈ రకంగా రైతన్నలు ఏర్పాటు చేసుకున్న ఫార్మర్స్ ప్రొడ్యూసర్స్ కంపెనీలో గతంలో పనిచేసిన సభ్యులు ఉత్పత్తులను సేకరించి మార్కెట్‌కు చేరవేయడంలో కీలకపాత్ర పోషిస్తున్నారు. వారు ఈ ఉత్పాదనలను స్థానికంగా ఉండే మార్కెట్లకు మాత్రమే కాకుండా సిటీలలోని మార్కెట్‌కు కూడా వాటిని చేరవేస్తున్నారు. సేకరణ విషయంలో అగ్రగామి సహకారం అందిస్తోంది. సేకరణ నేర్పును వారికి కలిగించేందుకు కంపెనీ బోర్డు డైరెక్టర్లకు అగ్రగామి ప్రత్యేకంగా శిక్షణ అందిస్తోంది. నిష్పాక్షికంగా నాణ్యతను కాపాడేందుకు తోడ్పడుతోంది. ఈ శిక్షణలో మార్కెట్ విధివిధానాలు, మార్గదర్శకాలకు అనుగుణంగా వారికి మెళకువలు నేర్పుతున్నది. మధ్య దళారుల వ్యవస్థను దూరంగా ఉంచడం వల్ల రైతులకు సముచితమైన గిట్టుబాటు ధర లభిస్తోంది. ప్రత్యేకంగా దస్మాన్‌పూర్‌లో ఒక విక్రయ కేంద్రాన్ని కూడా ఏర్పాటు చేశారు. ఇక్కడ పూర్తిగా అదనపు విలువలు సమకూర్చిన ప్రాసెస్ చేసిన వస్తువులనే వినియోగదారులకు అందిస్తున్నారు. 2017 చివరి నాటికి 255 టన్నుల జీడి పప్పు, 145 టన్నుల మామిడి, 41 టన్ను కొండ చీపుళ్లు విక్రయించగలిగారు. పండించిన రైతు లేదా కంపెనీలో భాగస్వామి ఒకొక్కరు రూ.53,840 ఆదాయం సంపాదించగలిగారు. ఇదే విధంగా ఒడిశా రాష్ట్ర గ్రామీణ అభివృద్ధి, మార్కెటింగ్ సొసైటీతోను, పీసీఎం ఎక్స్‌పోర్ట్ సంస్థతోను ఒప్పందాలు కుదుర్చుకోగలిగారు. అందువల్ల రైతులకు మరో 40 శాతం అధికంగా ఆదాయం సమకూరింది. ఉదాహరణకు మధ్యవర్తులకు ముడి పసుపు కొమ్ములు విక్రయించడం వల్ల దస్మన్‌పూర్ బ్లాక్‌లోని మరీచగూడ రైతులు క్వింటాలుకు కేవలం రూ.8000 మాత్రమే సంపాదించగలిగేవారు. పసుపు పంటకు అదనపు విలువ సమకూర్చి నేరుగా మార్కెట్‌కి తీసుకెళ్లి విక్రయిస్తున్న కారణంగా వారికి క్వింటాలు పసుపు పొడికి రూ.15000 లభిస్తోంది. ఇదే విధంగా జీడిపప్పు, మామిడి, కొండ చీపుళ్ల విషయంలో కూడా రైతులకు అదనంగా 40 శాతం ఆదాయం లభిస్తోంది.

మార్కెట్ అనుసంధానంతో పాటు ఫార్మర్ ప్రొడ్యూసర్ కంపెనీలు సీజన్‌ల వారీగా రైతుల మేలాలను నిర్వహిస్తున్నారు. ఈ మేలా సందర్భంగా రైతులు తమ ఉత్పత్తులను నేరుగా వినియోగదారులకు అమ్ముకోగలుగుతున్నారు. ఆ రకంగా తమ ఉత్పత్తులకు ప్రత్యక్షంగా గిరాకీ సంపాదించుకుంటున్నారు. మార్కెటింగ్ సహాయమే కాకుండా ఈ కంపెనీ అత్యవసర సమయాల్లో రుణ రూపంలో సహాయం, వినిమయ వస్తువులకు, ఇంకా ఇతర వ్యవసాయ ఉత్పత్తులకు సంబంధించి రిటైల్ సేవలు రైతులకు అందిస్తోంది.

ముగింపు వాక్యాలు

వ్యవసాయ పనిముట్లు సమీకరించడంలోనూ, ఉత్పత్తులను నేరుగా వినియోగదారులకు విక్రయించే అవకాశాలు పెంచుకోవడంలో ఉమ్మడిగా కృషిచేయడం ద్వారా రైతులకు అధిక ఆదాయం సాధ్యమైంది. అంతేగాక వారు మరింత గిట్టుబాటు ధర కోసం బేరమాడగలిగే శక్తిని సమకూర్చుకోగలిగారు. సేకరణలో అనుసరించిన ఈ విధానం స్థానికంగా రైతులకు లభించే మద్దతు మరింత పెరిగింది. తోటి రైతులు మాత్రమే కాకుండా పాలనా యంత్రాంగం నుంచి కూడా వారికి మరింత మద్దతు అందుతోంది.

అయినా కూడా కొన్ని సమస్యలు ఎదురవుతూనే ఉన్నాయి. కంపెనీ రూపంలో సంఘటితం చేయడంలో స్వచ్ఛంద సంస్థ కృషి ప్రోత్సాహకరంగానే ఉన్నప్పటికీ, ఆ బాధ్యతను కేవలం సామాజిక బాధ్యతగా మాత్రమే అవి నిర్వహిస్తున్నాయి. మార్కెట్‌ను అవగాహన చేసుకోవడం, రైతులకు పారిశ్రామిక నిర్వహణ సామర్థ్యం పెంపొందించడంలో అవి ఆశించిన స్థాయిలో పనిచేయలేకపోతున్నాయి. ప్రస్తుత పరిస్థితులలో తప్పనిసరిగా ఇది చాలా అవసరం. అది వాటికి సాధ్యం కావడం లేదు. ఇటువంటి ఫార్మర్ ప్రొడ్యూసర్ కంపెనీ పటిష్టంగా రూపు దిద్దుకోవాలంటే అందుకు అనుకూలమైన వాతావరణం కూడా ఉండాలి. ఎందుకంటే ఇది వ్యవసాయ సంబంధిత విలువ పెంపు కృషికి సంబంధించిన అంశం. ఇది రైతు వ్యవసాయ క్షేత్రంలో ప్రారంభమై ఎక్కడో ఉన్న మార్కెట్‌లో ముగిసే వరకు సాగే ప్రయాణంలో ఇది ఇంకా తొలి అడుగు మాత్రమే. ◆

Kulaswami Jagannath Jena
Project Coordinator - Eco Village Development
Agragamee
Kashipur, Rayagada,Odisha, India.
www.agragamee.org
E-mail: kulaswami13@gmail.com

ఆంగ్లమూలం :
లీసా ఇండియా, సంపుటి 20, సంచిక 1, మార్చి 2018